

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка в особах : наук.-попул. вид. /
творчий задум та заг. ред. ректора Кам'янець-Поділ.
нац. ун-ту ім. І. Огієнка професора О. М. Завальнюка ;
керівник вид. проекту А. Ф. Суровий ; відп. за вип.
С. В. Трубчанінов. – Кам'янець-Подільський : Оіюм,
2008. – Т. 3. – 1008 с.**

Ті, хто своє життя й професійну діяльність пов'язав з найдавнішим вищим навчальним закладом краю – уфундував, розбудовував, примножував його здобутки і славу, або ж взяв із нього старт у творче активне життя, сповнене трудових чи ратних звершень. Власне – творці його історії, яким присвячена ціла серія видань під загальною назвою “Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах”, ініційована ректором, професором Олександром Михайловичем Завальнюком. З виходом третього тому можна зробити й проміжні підсумки. Трьохтомник у традиційних рубриках вмістив 323 нариси – 197 про представників професорсько-викладацького складу, 30 – почесних докторів, почесних членів колективу, меценатів, 96 – про випускників, відомих досягненнями в професійній діяльності. А це – 1832 сторінки тексту, ілюстрованого фотографіями, близько 130 обліково-видавничих аркушів.

Логічно й послідовно веде серію її ініціатор, організатор і керівник авторського колективу О.М. Завальнюк. Не раз доводилося бути учасником нарад, на яких Олександр Михайлович визначав об'єкти дослідницької уваги, ставив завдання авторам нарисів, давав методичні настанови, проводив аналіз напрацювань, консультував основних виконавців проекту А.Ф. Сурового, А.П. Гаврищука. Чимало зусиль забрав, зокрема, третій том*, який виявився найбільш об'ємним – 1008 сторінок тексту та й вмістив рекордну кількість нарисів – 111. Для їх написання доводилося все частіше звертатися не тільки до університетського, а й Державного архіву Хмельницької області, центральних архівних установ, розміщених у Києві, інколи – й до зарубіжних джерел. Скажімо, для написання нарису про Миколу Олексійовича Грінченка, колишнього студента, викладача, голову профспілкового осередка Кам'янець-Подільського державного українського університету, редактора журналу “Наше життя” О.М. Завальнюку прийшлося вивчати джерела Державного архіву Хмельницької області, віднайти і проаналізувати видані в 1920 році університетські часописи “Наше життя”, “Нова думка”,

номери газет “Наш шлях”, які в Кам'янецьку добу Директорії редагував І. Косенко, журналу “Народна творчість та етнографія” – органу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР, в якому працював і який свого часу очолював М.О. Грінченко, щоб відстежити його публікації, їх тематичну спрямованість, динаміку наукового поступу цього видатного представника нашого закладу. Не менше зусиль потребували нариси про Агатангела Кримського, Володимира Перетця, Микиту Годованця, Івана Сварника, Леоніда Кульчицького, інших викладачів, випускників й добродійців, які творили університет і водночас наснажувались творчою атмосферою закладу в процесі науково-педагогічної діяльності.

Помітно й те, що в роботі над збірниками сформувався стійкий авторський колектив. І цього разу найбільше нарисів підготували та опублікували Анатолій Петрович Гавришук – 28 та Анатолій Феодосійович Суровий – 13. Ректор О.М. Завальнюк здійснив не тільки загальне керівництво підготовкою третього тому, а й став одним із найактивніших авторів – підготував 11 нарисів. 10 нарисів належать перу проректора з міжнародних зв'язків В.О. Савчука. Серед авторів знаходимо проректорів О.В. Кебу, В.М. Федорчука, О.М. Федькова, А.А. Заводовського, деканів В.С. Щирбу, М.С. Солопчука, Ю.О. Маркітантова, В.І. Співака, А.В. Михальського, П.С. Каньосу, заст. декана В.А. Дубінського, завідувачів кафедр З.П. Яропуда, В.В. Нечитайла. Серед авторів – учені європейського масштабу академік НАН України В.А. Смолій, Дмитро Степовик, доктори наук В.С. Степанков, Ю.В. Теплінський, І.М. Конет, колега-ветеран Б.М. Кушнір та інші.

Том відображає історію і сучасність закладу, бо в його рубриках знаходять логічне поєднання нариси як про його фундаторів, так і сучасних творців, представників попередніх і нинішнього поколінь. Достойне місце в цьому ряду зайняли нариси про М.С. Тимошика, В.П. Ляхощького, які, працюючи в Києві, чимало роблять для підтримки наукових досліджень університету, популяризації добрих справ колективу. Зі сторінок тому постають нові факти з життя і літературної діяльності класика української радянської байки Микити Годованця, і ми дізнаємося, що в одноденці “Свято Поділля”, присвяченій відкриттю 22 жовтня 1918 року українського університету в Кам'янці-Подільському, його вірш “Народу рідному – усе!” та стаття “Університет і кооперація” знайшли місце поруч з матеріалами ректора Івана Огієнка, відомого краснзнавця, релігійного і громадського діяча Юхима Сіцінського, першого керівника університетської бібліотеки Івана Сливки, що 1920 року навчався

Микита Павлович у нашому університеті, що вступив на літературну стежу як поет-лірик, патріотичні вірші якого відображали складний процес становлення української державності в 1917-1920 рр. Серед плеяди творців університету знаходимо славні імена сучасників О.В. Кеби, С.А. Копилова, В.П. Газіна, О.Ф. Головка, О.О. Городецького, І.Г. Мариніна, В.А. Сорича, В.С. Щирби, М.В. Моштакі й інших колег.

Однак третій том має свої особливості. І не тільки за кількістю й обсягом наукових текстів. Вперше у назві тому з'явилися слова “національний” та “імені Івана Огієнка”, які напередодні 40-річного ювілею зафіксували новий статус закладу, відповідний його досягненням. Сьогодні університет на 10 факультетах дає більш ніж 9 тисячам вихованців вищу освіту за 23 напрямками, 30 спеціальностями. Навчальний процес забезпечують 662 науково-педагогічних працівники – 50 із них – доктори наук, професори, 241 кандидат наук, доцент, 29 – заслужені працівники освіти, культури, науки і техніки України. Більшість з них – визнані керівники або члени 14 наукових шкіл, 10 науково-дослідних центрів, 21 науково-дослідної лабораторії. Університет випустив більше 55 тис. фахівців, серед яких 370 докторів і кандидатів наук, 630 заслужених майстрів спорту, майстрів спорту міжнародного класу, майстрів спорту, понад 400 заслужених працівників освіти, культури, науки і техніки, орденоносців. Ці досягнення відобразив том як у нарисовій частині, так і вступній статті “Університет пишається своїми педагогами, друзями і випускниками”, якою традиційно відкриває черговий фоліант його ініціатор, професор О.М. Завальнюк.

Все це надає тому особливого звучання, характеризує як найвище досягнення серії. Що, до речі, стало особливо помітним під час презентації видання в конференц-залі університету. Задоволення отримали творці тому та його герої – нинішні організатори вищої освіти, діти й внуки тих, хто не дожив до наших днів. Книга стала найкращим пам'ятником їх життєвому подвигу.

А що ж далі? Звичайно, творення наступного четвертого тому. Адже “за кадром” залишилося не менше славних імен як викладачів, так і випускників.

Схоже трансформації в перспективі може зазнати рубрикація томів. Чи довго протримається рубрика “Почесні доктори і члени колективу”? У мене викликає запитання наявність у цій рубриці й слова “ветерани”. Адже про них мовиться і в першій, і третій структурних частинах томів. Мабуть, ґрунтовніше доведеться працювати над збором матеріалів, адже окремі публікації швидше носять характер довідок, аніж нарисів. Мабуть, складніше буде

проводити добір персоналій. Але практика попередніх трьох томів, набутий організаційний та науково-методичний досвід забезпечать підготовку й наступного тому на високому рівні. Історія університету в особах – достойна сфера прикладання зусиль науковців.

В.С. Прокопчук